

Internasjonal økonomi

BNP-veksten hos Norges viktigste handelspartnere ser ut til å være i ferd med å avta noe, etter en oppgang på 2,7 prosent i fjor. Det er spesielt Japan som bidrar negativt, bl.a. som en følge av at landet er hardt rammet av den finansielle krisen i Asia. Også i Storbritannia og Danmark ventes det klart lavere BNP-vekst i år enn i fjor. I USA fortsetter oppgangskonjunktoren, men også der peker prognosene i retning av lavere veksttakt neste år. De store kontinentale EU-landene ser samlet ut til å få om lag samme oppgang i BNP i år som i fjor. Redusert etterspørsel fra flere asiatiske land og kraftig svekkelse av deres valutaer bidrar til svak utvikling i prisene på råvarer, spesielt råoljeprisen. Blant annet som følge av dette, ser det ut til at konsumprisveksten vil holde seg under 2 prosent i år både i USA og i ØMU-landene. Det ligger dermed ikke an til store endringer i pengepolitikken i disse to områdene.

USAs bruttonasjonalprodukt økte med 3,8 prosent i fjor, den høyeste vekstraten på 9 år. I årets to første kvartaler var BNP-veksten i gjennomsnitt 3,4 prosent (årlig rate). Negative handelseffekter fra Asia-krisen ser ut til å ha blitt oppveiet av fortsatt sterk oppgang i innenlandsk etterspørsel. Det private konsumet stimuleres bl.a. av god inntektsvekst, og husholdningenes forventninger indikerer fortsatt høy forbruksvekst fremover. Realinvesteringene har økt betydelig gjennom hele oppgangsperioden på 1990-tallet, og denne utviklingen ser ut til å fortsette. Etter seks år med konjunkturoppgang er arbeidsledigheten i USA nå på sitt laveste nivå på 25 år. I juli var ledighetsraten 4,5 prosent, det samme som prognosen for hele 1998. Til tross for det stramme arbeidsmarkedet, har konsumprisveksten holdt seg lav gjennom den pågående oppgangen, og kom i fjor ned i 2,3 prosent. I år ventes prisveksten å bli mindre enn 2 prosent, hjulpet av en sterk dollar og lav importprisvekst. Med avtagende prisvekst har det vært liten grunn for Federal Reserve til å sette opp interbankrenten, som har ligget stabilt på 5,5 prosent siden mars 1997. Den økonomiske krisen i Asia trekker i retning av redusert vekst i utlandets etterspørsel etter amerikanske produkter, og vi legger til grunn at BNP-veksten vil avta noe fremover. Konsumprisveksten kan tilta noe neste år, ettersom de prisdempende effektene av dollarappresieringen og nedgangen i råvareprisene avtar.

Den økonomiske veksten i Japan har vært markert lavere på 1990-tallet enn gjennom det foregående tiåret. Riktignok bidro finanspolitiske stimulanser til at veksten i BNP kom opp i 3,9 prosent i 1996, men i fjor ble politikken lagt om i klart kontraktiv retning. BNP falt både i 4. kvartal i fjor og i 1. kvartal i år, og det var spesielt stor nedgang i realinvesteringene. Produksjonsnedgangen har bidratt til at antall arbeidsledige har økt med om lag 25 prosent det siste året og ledighetsraten var i juni kommet opp i 4,3 prosent, det høyeste nivået etter 2. verdenskrig. Økningen i ledigheten har, sammen med all oppmerksomheten rundt den dårlige egenkapitalsituasjonen i mange finansins-

titusjoner, bidratt til at mange husholdninger betrakter fremtiden som mer usikker og dermed sparer en større andel av inntektene sine enn tidligere. Privat konsum falt med 4,5 prosent fra 1. kvartal 1997 til 1. kvartal 1998. Innenlandsk

Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norges viktigste handelspartnere

Årlig endring i prosent

	1997	1998	1999
USA			
Bruttonasjonalprodukt	3,8	3,4	2,2
Konsumpriser	2,3	1,7	2,4
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	5,0	4,5	4,7
Japan			
Bruttonasjonalprodukt	0,8	-1,5	0,5
Konsumpriser	1,8	0,4	-0,2
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	3,4	4,2	4,7
Tyskland			
Bruttonasjonalprodukt	2,3	2,6	2,7
Konsumpriser	1,8	1,1	1,5
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	11,4	11,3	10,8
Frankrike			
Bruttonasjonalprodukt	2,3	2,9	2,7
Konsumpriser	1,2	1,0	1,4
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	12,5	11,8	11,3
Storbritannia			
Bruttonasjonalprodukt	3,1	2,2	1,4
Konsumpriser	2,8	2,7	2,5
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	5,5	4,8	5,1
Italia			
Bruttonasjonalprodukt	1,5	2,1	2,7
Konsumpriser	1,7	1,8	1,7
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	12,3	12,1	11,9
Sverige			
Bruttonasjonalprodukt	1,8	2,9	2,7
Konsumpriser	0,5	0,6	1,1
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	8,0	6,7	6,2
Danmark			
Bruttonasjonalprodukt	3,5	2,8	2,4
Konsumpriser	2,1	2,1	2,5
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	7,7	6,6	6,2
Nederland			
Bruttonasjonalprodukt	3,3	3,7	3,0
Konsumpriser	2,2	2,2	2,4
Arbeidsledighet ¹ (nivå)	6,6	5,5	5,0
Memo			
BNP handelspartnere	2,7	2,5	2,3
Konsumpris handelspartnere	1,9	1,4	1,7
ECU-rente	4,3	4,2	4,4

¹ Prosent av arbeidsstyrken.

Kilder: Consensus forecasts. Tall for arbeidsledighet i Sverige, Danmark og Nederland er hentet fra nasjonale institutter.

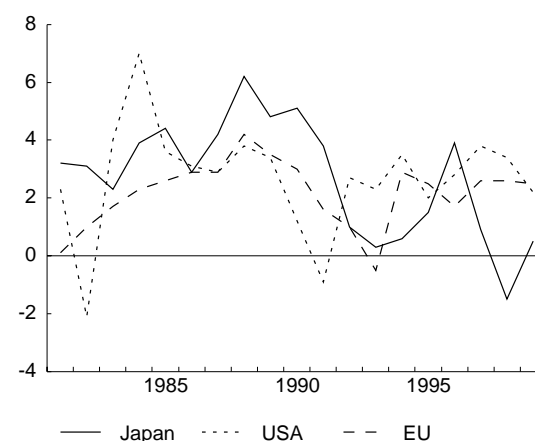
etterspørsel ventes på denne bakgrunn å utvikle seg svakt inneværende år, til tross for at flere finanspolitiske stimuleringspakker har blitt lansert. Den nye regjeringen har også fokusert på behovet for å rydde opp i finansnæringen, men har foreløpig gjort lite konkret. De økonomiske problemene hos en del av Japans asiatiske handelspartnere har rammet eksporten og bidratt til en ytterligere svekkelse av yen, som falt med 13,5 prosent mot dollar i første halvår i år. BNP-veksten vil i 1998 trolig bli negativ for første gang siden 1974, og det er ventet at lavkonjunktoren vil forsette neste år, selv om veksten trolig vil bli positiv.

I EU-landene tok den økonomiske aktiviteten seg noe opp i fjor, med en gjennomsnittlig BNP-vekst på 2,6 prosent mot 1,8 prosent året før. Det var særlig de fire store EU-landene som opplevde en økning i veksttakten. For Tyskland, Frankrike og Italia var nettoeksporten den viktigste drivkraften, mens oppgangen i Storbritannia i større grad kan føres tilbake innenlandske faktorer. Det ventes videre at veksttakten for EU-området som helhet vil holde seg rundt 2,5 prosent både i år og neste år. I de store kontinentale landene er det tegn til at innenlandsk etterspørsel tar seg noe opp og bidrar til økt vekst, mens de eksterne impulsene svekkes som følge av markedsutviklingen i Asia. Storbritannia har trolig passert konjunkturtoppen og vil oppleve lavere økonomisk aktivitet i tiden fremover. Oppgangen i rentenivået og det sterke pundet har bidratt til denne utviklingen. I Sverige ser det ut til at den økonomiske veksten nå er i ferd med å ta seg opp, etter flere år med svak utvikling, mens Danmark kan komme til å oppleve en viss avmatning i tiden fremover, etter flere år med høy vekst. Finanskrisen i Asia kan imidlertid bidra til å svekke utlandets etterspørsel etter produkter fra EU-landene mer enn lagt til grunn i prognosene, og dermed dempe vekstutsiktene for hele området.

Konsumprisveksten har avtatt i de fleste EU-landene det siste året, også i land som hatt sterk vekst i BNP. I Tyskland var f.eks. prisveksten i juli bare 0,9 prosent, til tross for en økning i momsen på 1 prosentpoeng i april. Denne utviklingen må sees i sammenheng med at importprisveksten har avtatt i mange land som følge av Asia-krisen og nedgangen i råoljeprisen. I tillegg er det få innenlandske prisimpulser: Til tross for en viss nedgang i antall arbeidsløse i mange land, ligger arbeidsledigheten fortsatt på et høyt nivå og lønnsveksten er moderat i de fleste av EU-landene. Det er ventet at konsumprisveksten vil ta seg svakt opp igjen neste år som følge av noe sterkere oppgang i innenlandsk etterspørsel.

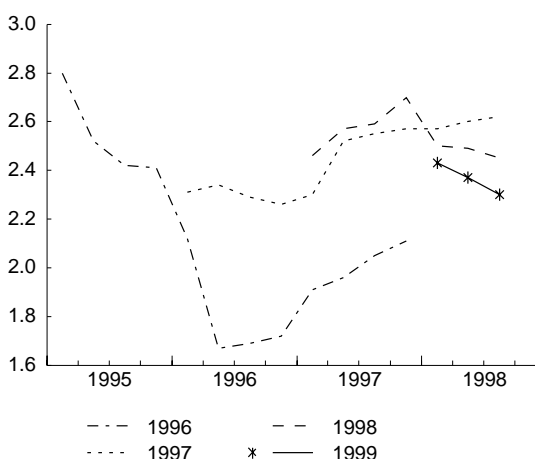
I begynnelsen av mai i år ble det, som ventet, klart at 11 EU-land blir med i den monetære unionen fra starten av, dvs. fra 1. januar 1999. Dermed overføres ansvaret for pengepolitikken til den europeiske sentralbanken, ECB. Ifølge Maastricht-traktaten skal ECB innrette pengepolitikken med sikte på å holde et stabilt prisnivå. Siden eurolandene for tiden har svært lav prisvekst, vil ECB neppe ha behov for noen umiddelbar oppjusteringen av det korte rentenivået. Eurorenten ventes å ligge rundt 4 prosent ved årsskiftet 1998/99. I Storbritannia har sentralbanken satt opp renten

Bruttonasjonalprodukt i USA, Japan og EU
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

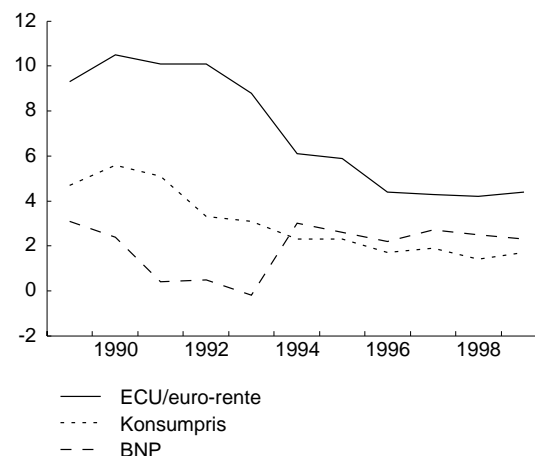
Kilde: Consensus Forecasts og OECD.

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 1996 - 1999 gitt på ulike tidspunkter

Kilde: Consensus Forecasts.

3 måneders ECU/euro-rente, BNP-vekst og vekst i konsumprisene for Norges handelspartnere
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Den økonomiske utviklingen i Sørøst-Asia

Den finansielle krisen i Sørøst-Asia forbindes i første rekke med kollapset i valutakursene og de betydelige problemene i finanssektorene i Thailand, Indonesia, Malaysia, Filippinene og Sør-Korea. Samlet står de fem landene bare for om lag 7 prosent av verdenshandelen, men de har hatt meget sterk BNP-vekst over en lang periode og har derfor likevel bidratt betydelig til å holde veksten i verdensøkonomien oppe. Dette er nå snudd på hodet, siden det ser ut til at BNP i gjennomsnitt vil kunne falle kraftig i disse landene inneværende år. Publiserte 1. kvartalstall for BNP viser nedgang i de fleste av disse landene.¹

Den kraftige depresieringen av valutakursene ble i hovedsak forårsaket av at utenlandske investorer trakk seg ut av det asiatiske markedet. Lokale bedrifter har siden fått store problemer med å tilfredsstille sitt kapitalbehov, bl.a. som følge av den sterke økningen i gjelden målt i nasjonal valuta, en kraftig oppgang i lånerentene og en generell kredittskvis. De finansielle problemene har også ført til svikt i innenlandsk etterspørsel og økende arbeidsløshet i flere land. Situasjonen er mest alvorlig i Indonesia, til tross for at landet har fått betydelig tilførsel av likviditet fra IMF. Den økonomiske nedgangen ser ut til å bli klart større enn i de andre landene. Tilbakeslaget førte tidligere i år til omfattende sosial uro og bidro til Suhartos avgang i mai. I Thailand, Sør-Korea og Malaysia viser prognosene også betydelig fall i BNP i år, og alle innenlandske etterspørselskomponenter trekker nedover. Eneste lyspunkt er eksportveksten i Sør-Korea og Thailand som ser ut til å holde seg oppe, stimulert av fallet i valutakursene. Filippinene er det av kriselandene der de realøkonomiske skadevirkningene så langt har vært minst. Valutakursen har depresiert i langt mindre grad mot dollar enn i de andre landene, og BNP økte med 1,7 prosent i 1. kvartal i år.

Selv om både Taiwan og Singapore ga opp å holde valutakursen fast mot dollar i fjor høst, har landene i mindre grad blitt berørt av krisen. Begge land hadde sterk BNP-vekst i

¹ I Malaysia er det også offentliggjort tall for 2. kvartal 1998, som viser nedgang på 6,8 prosent fra samme kvartal i fjor. Anslaget for BNP-veksten i år i tabellen vil derfor sannsynligvis bli nedjustert.

1. kvartal i år. Utviklingen må ses i sammenheng med at landene har store overskudd både i utenriksøkonomien og på de offentlige budsjettene, og at finanssektoren i hovedsak er i god forfatning. Likevel vil den betydelige svikten i de viktigste eksportmarkedene etterhvert også få betydning for den innenlandske utviklingen i disse landene. Spesielt for Singapore peker prognosene i retning av en betydelig nedgang i veksttakten i år.

Kina (inklusive Hong Kong) har ikke devaluert etter at krisen startet i juli i fjor. I Hong Kong falt BNP med 2 prosent i 1. kvartal i år, mens Kina forøvrig hadde fortsatt sterk BNP-opp- gang i samme periode. Yuan har appresiert effektivt med om lag 7 prosent det siste året og dette har bidratt til en markert svekkelse av eksporten fra landet. En snarlig devaluering er likevel lite trolig bl.a. fordi den vil kunne sette i gang en ny runde med (konkurrerende) devalueringer i regionen. I tillegg er strukturen i eksportindustrien i Kina forskjellig fra den i Japan. Detaljhandelen i Kina har i år vokst betydelig svakere enn i 1997 og veksten i realinvesteringene har avtatt gradvis gjennom flere år. I tillegg har landet blitt sterkt rammet av flom i sommer. Dette bidrar til å dempe den økonomiske aktiviteten, spesielt matvareproduksjonen. Det er derfor trolig at BNP-veksten i år vil kunne havne betydelig lavere enn myndighetenes målsetting på 8 prosent.

Prognoser for BNP for utvalgte asiatiske land Årlig vekstrater i prosent

	1997	1998	1999
Sør-Korea	5,9	-5,7	-0,9
Taiwan	6,8	4,6	4,0
Hong Kong	5,0	-2,7	3,1
Indonesia	4,7	-16,0	-2,0
Malaysia	7,8	-2,2	-1,8
Filippinene	5,1	2,5	4,4
Singapore	7,8	0,7	3,5
Thailand	-0,4	-8,2	-1,8
Kina	8,8	7,3	7,9

Kilde: NRI (Nomura Research Institute).

en rekke ganger etter at den fikk økt selvstendighet i pengepolitikken etter valget i fjor. Basisrenten ble sist hevet til 7,25 prosent i juni i år, men det er ikke ventet ytterligere økninger fremover. Den svenske sentralbanken satte ned sin reponente med 0,25 prosentpoeng samme måned, begrunnet i avtakende konsumprisvekst.

Bestrebelsene for å kvalifisere til deltakelse i pengeunionen har de siste årene satt sitt tydelige preg på den økonomiske utviklingen i de kontinentale EU-landene. De 11 medlemmene av den kommende europeiske pengeunionen hadde i årene 1991- 95 i gjennomsnitt et underskudd i offentlig forvaltnings budsjetter tilsvarende 4,9 prosent av BNP, mens foreløpige tall antyder at underskuddet i 1997 kom ned i 2,5 prosent. Med den monetære unionen på plass, er de politiske motivene for videre innstramminger i finanspolitikken noe svekket. Likevel ser det ut til at det økon-

omiske oppsvinget vil bidra til å forbedre de offentlige balansene ytterligere i en rekke land. Både Sverige og Finland vil i år trolig få finansielle overskudd etter mange år med store underskudd på budsjettene.

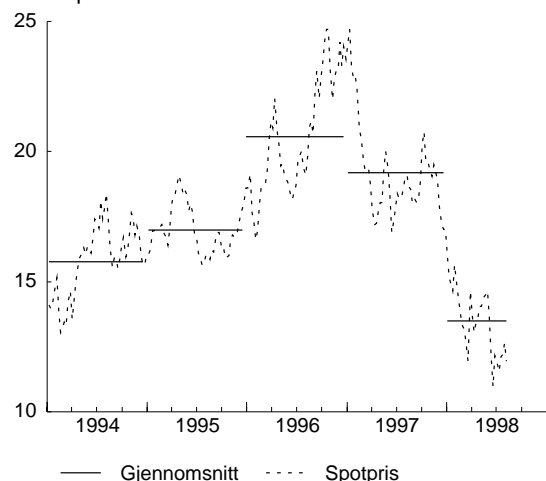
Oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend falt fra et nivå på 20 dollar fatet i november i fjor ned til om lag 11 dollar fatet i midten av juni i år, den laveste oljeprisen siden 1986. Siden har prisen steget litt og lå i månedsskiftet august/september på noe over 12 dollar pr. fat. Som gjennomsnitt over årets første 8 måneder har prisen vært om lag 13,5 dollar fatet.

Den kraftige nedgangen i oljeprisen må sees på bakgrunn av flere faktorer. For det første vedtok OPEC å øke sine kvoter i november 1997. Irak fikk en ny og utvidet avtale

Spotprisen på Brent Blend

Dollar pr. fat.

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly.

med FN fram til desember i år, som gjør at de nå eksporterer noe under 2 millioner fat pr. dag, mot om lag 0,7 millioner fat tidligere. I tillegg bidro en mild vinter til at etterspørselen etter fyringsolje holdt seg lav i OECD-området, mens etterspørselen i Asia ble redusert som følge av de økonomiske problemene i flere land i regionen. Dette har ført til at oljelagrene ble bygget opp med over 2 millioner fat pr. dag gjennom første halvår.

Ifølge IEA har oljelagrene aldri vært større, i hvert fall ikke i OECD-området. Dette har ført til at de produksjonskuttene som OPEC og noen andre land vedtok i mars og juni i år fikk liten effekt på oljeprisen. OPEC vedtok å redusere oljeproduksjonen med tilsammen 2,6 millioner fat pr. dag. Samtidig annonserte Norge, Mexico, Russland og et par andre land utenfor OPEC at de ville redusere produksjonen med 450 000 fat daglig. Mens Petroleum Intelligence Weekly antyder at OPEC klarte å oppfylle 80 prosent av de vedtatte reduksjonene i mars, er markedet noe mer avventende til hvor mye av det siste produksjonskuttet som OPEC faktisk vil få gjennomført. Fordi kartellet tidligere økte kvotene og Irak ikke er omfattet av produksjonskuttene, betyr dette at OPECs samlede produksjon kan bli noe høyere i 1998 enn i fjor. Dessuten har det vært en viss produksjonsøkning i Latin-Amerika og tildels på britisk sektor i Nordsjøen.

Innenfor den nye avtalen med FN kan Irak eksportere for 5,2 milliarder dollar over en periode på 6 måneder, mot 2 milliarder dollar i forrige 6-månedersperiode. Med dagens oljepris kan dette bety en eksport på omlag 2,4 millioner fat daglig, men det er tvilsomt om Irak har kapasitet til å holde et så høyt produksjonsnivå over en lengre periode etter flere år uten vedlikehold.

Dersom man etter to milde vintre får en normal kald vinter i år, og OPEC klarer å oppfylle store deler av sine annonserte produksjonskutt, ser det ut til at man kan få en reduksjon i oljelagrene på 1-2 millioner fat daglig denne vinteren. Men i følge IEA må man ha et såpass stort etterpørsels-

Virkninger av et sterkt fall i verdens aksjekurser

Etter en langvarig oppgangsperiode i verdens aksjemarkeder, har kursene nå begynt å falle. I USA har Dow-Jones indeksen gått ned med om lag 17 prosent siden midten av juli, og det har også vært betydelig nedgang på de store europeiske børsene i det siste. Denne utviklingen må ses i sammenheng med at finanskrisen i Sørøst-Asia etterhvert fremstår som mer omfattende og langvarig enn først antatt, og at den har spredd seg bl.a. til Latin-Amerika. I tillegg har særegne russiske forhold påvirket de europeiske børsene.

Ved hjelp av beregninger på den makroøkonomiske modellen NIGEM¹, har vi anslått mulige virkninger av et fall i aksjekursene på 30 prosent i G7-landene i 3. kvartal i år. Størrelsen på nedgangen er noe i overkant av det gjennomsnittlige kursfallet i slutten av 1987, og er for enkelthets skyld satt likt for alle land. Nedgangen i aksjekursene får realøkonomiske konsekvenser først og fremst fordi det reduserer husholdningenes finansformue og dermed det private konsumet. Det er lagt til grunn at svikt i den økonomiske aktiviteten gradvis motvirkes av en mer ekspansiv penge- og finanspolitikk.

Beregningene illustrerer at et kursfall av denne størrelse kan bidra til en betydelig svekkelse av veksten i verdensøkonomien neste år. Effekten på BNP er størst i USA (1 prosentpoeng), fordi husholdningene der har en større del av sin finansielle formue plassert i aksjer enn hva tilfellet er i andre land. Inflasjonen vil også avta som følge av nedgangen i den økonomiske aktiviteten. Det internasjonale rentenivået vil bli satt ned som følge av at både BNP-veksten og konsumprisveksten avtar. For Norge betyr aksjekursfallet en betydelig svakere utvikling på våre viktigste eksportmarkeder og lavere importprisvekst. Dessuten vil rentefallet i utlandet isolert sett bidra til lavere rente også i Norge.

¹NIGEM (National Institute Global Econometric Model) er en makroøkonomisk verdensmodell utviklet ved forskningsinstituttet NIESR i London.

Virkninger av et aksjekursfall på 30 prosent i 3. kvartal 1998

Endringer i vekstrater i prosentpoeng der ikke annet er angitt

	1999
G7-landene	
BNP	-0,8
Konsumpriser	-1,2
Euro-området	
Kortsiktige renter (endring i nivå)	-0,4
Norge	
Eksportmarkedsvekst	-2,1
Importpriser	-0,5

overskudd over en lengre periode for at nedbyggingen av lagrene skal bli merkbar. IEA forventer at verdens samlede oljeetterspørsel vil øke litt mer enn samlet tilbud i 1999, slik at det vil bli lite rom for økt Irak-eksport eller nedbyg-

ging av lagre. Den videre prisutviklingen avhenger spesielt av hva OPEC vil foreta seg. OPEC har antydnet at de vil vente til september med nye kutt, for først å se om de enkelte medlemslandene har innfridd sine reduksjonsforpliktelsene i juli og august. Dersom OPEC ikke vedtar nye produksjonskutt og Irak viderefører sin produksjon på dagens nivå, ser det derfor ut til at man først vinteren 1999/2000 kan vente en moderat økning i oljeprisen. En slik utvikling er også betinget av at de lave oljeprisene ikke gir redusert produksjon i landene utenfor OPEC neste år, noe som ville gi en høyere oljepris på et tidligere tidspunkt.

Råvareprisene

Prisene på råvarer utenom energiråstoffer nådde en topp i mai i fjor, og har siden falt med om lag 20 prosent. Nedgangen må sees i sammenheng med Asia-krisen som har ført til redusert råvareterspørsel på verdensmarkedet. Prisene på nærings- og nytelsesmidler og metaller avtok mest, med en nedgang på nesten 27 prosent, mens prisene på landbruksbaserte industriråstoffer falt med 15 prosent i samme periode. I en analyse fra april i år la AIECE (Foreningen av Europeiske konjunkturinstitutter) likevel til grunn at råvareprisene vil flate ut og etterhvert ta seg noe opp igjen i 1999, men prognosene var trolig basert på for optimistiske anslag for BNP-veksten både i Japan og i de nyindustrialiserte landene i Asia. En kan derfor ikke utelukke videre nedgang i råvareprisene i tiden fremover.

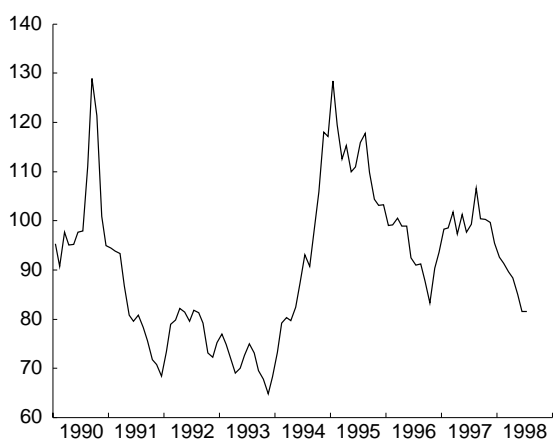
Metallprisene falt markert i fjor høst, flatet ut i årets første måneder, men fortsatte nedgangen da det ble klart at finanskrisen i Asia var mer alvorlig og langvarig enn først antatt. I 1996 utgjorde etterspørselen fra Øst-Asia (inklusive

Japan) om lag en tredel av verdensforbruket av ikke-jernholdige metaller. Prisen på sink har gått ned med nærmere 40 prosent fra august i fjor til juli i år, men falt fra et historisk sett svært høyt nivå. Kopper- og nikkelpriene begynte å avta kort tid etter at krisen startet i fjor sommer og har falt med over 30 prosent det siste året. Aluminiumprisen gikk ned med 23 prosent i samme periode, og fortsatt produksjonsvekst i Øst-Europa vil trolig bidra til å dempe den videre prisutviklingen. Prisen på bly har falt med 15 prosent siden september i fjor og prisutviklingen har også blitt svekket av lav batterietterspørsel som følge av den milde vinteren. Tinnprisen ser så langt ut til å ha blitt minst berørt av den sviktende etterspørselen fra Asia, men utviklingen det siste året må ses i lys av den lange nedgangsperioden for denne råvaren som startet for 4 år siden.

Verdens stålproduksjon økte med 6,3 prosent i fjor, etter at produksjonen holdt seg om lag uendret året før. Det var spesielt i Vest-Europa og Asia at produksjonen tiltok, med en oppgang på hhv. 9 og 7 prosent. Asia-krisen ser altså ut til å ha hatt liten innflytelse på stålproduksjonen i 1997. Etterspørselen tok seg også opp i fjor, men vil i år trolig bli rammet av sviktende vekst i det asiatiske markedet.

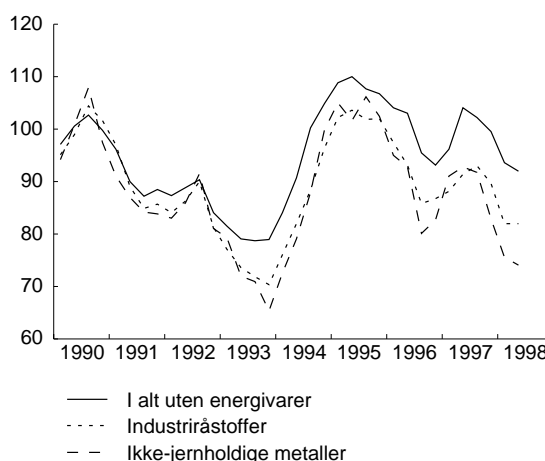
Prisen på landbruksbaserte industriråstoffer har også blitt sterkt påvirket av Asia-krisen, blant annet i form av redusert etterspørsel etter tekstiler. Tremasseprisene ser også ut til å ha blitt påvirket etter en periode med prisoppgang i fjor. Fra november 1997 til mars i år falt prisen på tremasse betydelig. Tømmerprisen har også utviklet seg svakt hittil i år, noe som trolig kan føres tilbake til det svake byggemarkedet i Vest-Europa, spesielt i Tyskland.

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis, 1990 = 100

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.